

Xaashida farsamada

3. ISTARAATIIJIYADAYDA WAXBARASHADA SHAKHSI AHAANEED

Cinwaanka Hawsha	Istaraatiijiyadayda waxbarashada shakhsi ahaaneed
<p>L2L cabbirada</p>	<p>Dejinta yoolka & Qorsheynta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waa maxay barashada aan jeclaan lahaa in aan gaadho? - Dejinta yoolalkayga waxbarasho - Qorshaynta ajandahayga is-waxbaris <p>Hindisaha & Lahaanshaha</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fahamka xadidnaanta waxbarashada & suurto galnimada - Xil iska saarista mas'uuliyada waxbarashadayda <p>Hawlgelin & Maamulista</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fahamka xeeladaha waxbarashadayda iyo sida ay u saameeyaan waxbarashadayda <p>Kormeerka & La qabsiga</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sidee buu qaabkaygu u bedelay wixii aan sameeyay? - La qabsiga waxa aan qabto ee waxbarashadayda mustaqbalka
<p>Soo koobida dhaqhaqaaqa</p>	<p>Si aad sida ugu wanaagsan uga faa'iidaysato waxbarashada, waxaad u baahan tahay inaad maskaxda ku hayso nooca istaraatiijiyadaha waxbarasho ee aad awood/u baahan tahay inaad isticmaasho, iyo kuwa sida ugu fiican kuugu shaqeeya xaaladaha kala duwan.</p>

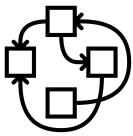

Qalabka hawsha

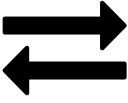
Sida ugu wanaagsan ee lagu barto luuqad waa in aad ku wanaagsanaato waxbarashada! Waxa aad maskaxdaada ku tababari kartaa in ay luuqad si fudud u barato adiga oo leh ujeeddo dhab ah oo aad u isticmaalayso. Markaa raadso wax aad rabto inaad barato, oo xiise u yeelo sidaad u isticmaalayso luuqada iyo sida aad u isticmaali karto inta aad wax baranayso.

Kahor intaadan bilaabin inaad barato wax cusub, dib u eeg 16ka Xeeladood ee Waxbarasho, oo ku dar qaybta faallooyinka (ama qoraal ku samee warqad yar) sida xeeladani ay kaaga caawin karto waxbarashada. Waxaad dooran kartaa istaraatiijiyad ka duwan maalin kasta, ama bedeli kartaa markaad dareento inaad u baahan tahay inaad sameyso wax ka duwan.

Istaraatiijiyad	Sharaxaad	Soo jeedimo	Sidee iyo goorma ayay tani i caawin kartaa? <i>Ku dar fikradahaaga oo arag sida ay ugu habboon yihiin yoolalkaaga waxbarasho. Qiimaynta, waxa kale oo aad isticmaali kartaa qaybtan si aad uga faallooto sida ay u shaqaysay, iyo haddii aad hayso wax gunaanad ah oo ku saabsan istaraatiijiyadan iyo la qabsiga istaraatiijiyadaada.</i>
<p>RAYNRAYN</p> 	<p>Sharax oo qeex fikradaha si tafaasiil badan</p>	<p>Naftaada weydii su'aalo furan oo ku saabsan maaddada, uga jawaab si faahfaahsan intii suurtoagal ah, ka dibna hubi walxaha si aad u hubiso in fahamkaaga uu sax yahay.</p> <p>Waxa kale oo aad isticmaali kartaa istaraatiijiyadan adiga oo wada hadal la yeelanaya dad kale, halkaas oo su'aalaha noocan ah lagu baaray..</p>	
<p>LAYLIGA SOO KABASHADA</p> 	<p>Ku tababbarto inaad maskaxda keento macluumaadka adiga oo aan caawin ka helin qalabyada</p>	<p>Hubi inaad damiso qalabka, oo meel dhig dhammaan qoraaladaada iyo buugaagtaada, ka dibna waxaad isku dayi kartaa inaad qorto wax kasta oo aad ka taqaano erey ama mawduuc gaar ah, ama fikradahaaga la wadaag dadka kale. Marka aad dhammayso layligan, hubi fahamkaaga adiga oo dib u eegaya</p>	

		<p>agabkaaga oo kala hadal fikradda khaldan lammaanahaaga wada sheekaysiga.</p> <p>Waxa kale oo aad heli kartaa lammaanahaaga wada hadalka si uu kaaga caawiyo inuu ku saxo adiga dhamaadka.</p> <p>Intaa waxaa dheer, waxaad ku tababaran kartaa fikradahaaga iyo waxyaabaha aad aaminsantahay adiga oo ka qayb qaadanaya oo ka faalloonaya doodaha mowduuca ah ee goobaha warbaahinta bulshada. (sida LinkedIn, Twitter ama Facebook) Ku sugnow badbaado baraha bulshada dhexdooda, ka taxaddar waxaad qorayso, codkaaga ka dhig mid wanaagsan, oo naftaada ka ilaali isgaadhsiinta aan loo baahnayn adiga oo iska indho tiraya ama tirtiraya wax kasta oo aan habboonayn. Waxaad tusaale ahaan xaqiijin kartaa in faallooyinka lagu qoro oo kaliya guruubada xidhan ee Facebook-ga ee maamulayaasha leh , oo ka taxaddar sheegitaamka meesha aad ku nooshahay iyo cidda aad tahay.</p>	
<p>LAYLINTA KALA FOG</p> 	<p>Ka fogaanshaha waxbarashada wakhti kadib</p>	<p>Samee jadwal waxbarasho si aad u qorsheysato sida aad dib u eegis ugu samayn doonto qaybo ka mid ah nuxurka, adiga oo hubinaya in aad haysato wakhti aad dib ugu eegto horumarka maalin kasta</p> <p>Qorshee inaad ku darto fikradaha hadda jira iyo walxo horay loo bartay. Tani waxay kaa caawin doontaa inaad wax ku barato xawli joogto ah.</p>	
<p>KOOD LABANLAABAN</p> 	<p>Isku dar ereyo iyo muuqaalo</p>	<p>Ku samee qoraal-xasuusin muuqaalada loo isticmaalo buugaagta, mareegaha, iyo bandhigyada. Isku day inaad dadka kale u sharaxdo muuqaalada ama weydii fikirkooda waxay arkaan oo xidhiidh ula samee waxaad baratay.</p> <p>Samee muuqaaladaada gaarka ah si aad u wanaajiso nuxurka. Waxaad tan ku samayn kartaa adiga oo sawiraya shax, sawiraya, oo abuuraya garaafyo.</p>	
<p>Isku darida</p> 	<p>Kala badal fikradaha markaad waxbaranayso</p>	<p>Iska ilaali inaad ku celceliso isla habraac dhowr jeer oo isku xigta. Taa beddelkeeda, samee qaar ka mid ah hawlgallada cusub, ka dibna nuqul ku samee xirfado kale, si hab-dhaqanka soo noqnoqda uu loo gooyo oo lagugu qasbo inaad si qoto dheer u fikirto.</p>	
<p>TUSAALOYIN LA TAABAN KARO</p>	<p>Isticmaal tusaalooyin gaar ah si aad u fahamto</p>	<p>Isku day in aad la timaaddo tusaalayaal ama sharraxaad la taaban karo oo adiga kuu gaar ah.</p>	

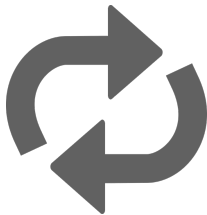

	<p>fikradaha aan la taaban karin</p>	<p>Sax tusaale kasta (ama qaybo ka mid ah tusaalooyinka) ee aan sax ahayn, oo raadi wax badan. Hayso dokumenti si aad ula socoto. Waxa kale oo aad dib ugu noqon kartaa tusaalooyin hore oo aad sixi kartaa wixii khaladaad ah oo ku salaysan waxyaabaha cusub ee aad baratay.</p>	
<p>GUNAANADKA & QEEXIDA CUES</p> 	<p>u fiirso waxaad taqaan halkii aad ka fiirsan lahayd waxaad garanayn</p> <p>Dhegayso ereyo caan ah oo u fiirso luuqada jidhka iyo falcelinta dadka kale.</p>	<p>Akhriska xooggan waa hab lagu barto luuqada si loo akhriyo tiro badan oo qoraal ah oo la fahmi karo. Habkani waxa uu xaddidayaa isticmaalka qaamuusyada marka wax la akhrinayo; Sidaa darteed, akhristayaasha aadka u ballaaran waxay la dhaqmaan ereyo aan la aqoon marka loo eego akhristayaasha aan xoogga wax u akhriyin. Mid ka mid ah dariiqooyinka lagula tacaali karo ereyada aan la aqoon ayaa ah in erayga macnihiisa la qiyaaso iyadoo la adeegsanayo tilmaamo guud. Ogaanshaha sida loo fahmo macnaha erayada aan la garanayn ayaa ah xirfad waxtar u leh bartayaasha luuqada.</p>	
<p>MAGDHOW</p> 	<p>mala awaal si caqli gal ah & ka gudbida xaddidaadaha</p>	<p>Mararka qaarkood luuqada aan heli karno kuma filna waxa aan isku dayeyno inaan muujinno. Marka erayo la'aan ama naxwe la'aantu kaa hor istaagto inaad muujiso naftaada, waxaad isticmaali kartaa xeelad la yiraahdo magdhow. Waa kuwan tusaalayaal sida tan loo sameeyo:</p> <p>Isticmaalka tilmaamo luuqadeed; Taas macnaheedu waa in qofka aad la hadlayso/qoralka aad akhrinayso uu isticmaalayo odhaah gaar ah, kelmad, ama jumlad, taas oo aad dib u isticmaali karto/ka beddeli karto, ama aad isticmaali karto si aad u dhisato nuqul adiga kuu gaar ah, adiga oo is-weydaarsanaya erayo kale, adigoo isticmaalaya isla qaab dhismeedkii jumlada.</p> <p>Waxaan sidoo kale ka saadaalin karnaa waxa la sheegi doono waayo-aragnimada ama macnaha guud. Tusaale ahaan, "Waan</p>	

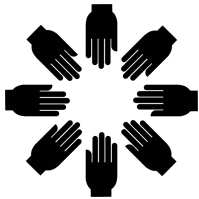

		<p>nadiifin doonaa..." Waxaan qiyaasi karnaa in jumlada inteeda kale ay ku jirto ereyga ilkaha. Fahamka, waxaan sidoo kale u isticmaali karnaa macnaha guud si aan u fahamno macluumaadka ugu badan, annagoo aan helin dhammaan erayada, haddana waxaan weli ka heli karnaa fikrad guud oo ku saabsan waxa ay ku saabsan tahay macnaha guud ama jumlada inteeda kale. U furnaaw inaad u ogolaato qofka aad la hadlayso inuu dhammeeyo/dhammeeyo jumladaada, markay ogaadaan inay kugu dhegan tahay ama aad raadinayso odhaah sax ah.</p> <p>Soo saarista luuqada, haddii aadan heli karin kelmadda saxda ah ee aad isku dayayso inaad sheegto, wax ka beddelo ama qiyaas farriintaada, ama isticmaal eray la mid ah, cabbiraada aamusan, ama tilmaam.</p>	
<p>LEEXO</p> 	<p>Hadal, kedibna waydii.</p>	<p>Isticmaal isku-xireyaasha iyo isku-xidhayaasha si aad u dheerayso wakhtigaaga hadalka - u kaydi weedhaha</p> <ul style="list-style-type: none"> - waafaqsanahay/ khilaafsannahay - siinta fikradaha - Buuxiyaasha joogsiga gaaban - Iska ilaali hakad galinta iyo in hakad lagaa galiyo - Faseexnimo ka badan saxnaanta - Marka hore la hadal, dabadeed waydii su'aal si aad ugu oggolaato lammaanahaaga isgaadhsiinta inuu ka qaybqaato wada hadalka. 	
<p>ISKAASHI</p>	<p>Wax ku biirinta iyo</p>	<p>Ku biiri fikradahaaga iyo cilmi baadhisahaaga.</p>	

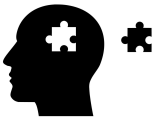

	<p>jawaab celinta</p>	<p>Midkiinba midka kale haku dhiirigaliyo inuu hadlo Ixtiraama wax ku biirinta midkiinba midka kale Soo bandhig xalalka dhibaatooyinka. Bixi oo aqbal jawaab celinta.</p>	
<p>CADDEYNATA</p> 	<p>Waydiinta in la caddeeyo</p>	<p>Marka la caddaynayo, qofka hadlaya iyo dhegaystuhuba waxay fahmi karaan arrimaha jahawareer iyo qallafsan. Caddeyntu waxay ku lug leedahay daacadnimada dhinaca dhegeystaha waxayna tusinaysaa kuwa hadlaya in dhageystuhu xiiseeyo iyaga iyo waxa ay leeyihiin. Tusaalooyinka qaar ee su'aalaha waxtarka leh waa:</p> <p>“Ma hubo inaan fahmay waxaad sheegayso.”</p> <p>“Ma dareemayo wax cad oo ku saabsan arrinta ugu weyn halkan.”</p> <p>“Markaad tidhi ..... maxaad u jeeday?”</p> <p>“Maku soo celin kartaa ...?”</p> <p>Caddeyntu waxay koobsanaysaa:</p> <p>Su'aalo aan xukun lahayn.</p> <p>Soo koobida iyo raadinta jawaab celin marka loo eego saxnimada.</p>	
<p>TAAGEERADA TIKNALOOJIYADA</p> 	<p>MULTIDICT.NET</p>	<p>Waxaa jira ilo badan oo laga heli karo internetka. Si ay kaaga caawiyaan akhrinta qoraallada kugu adag, waxaad isticmaali kartaa madal sida Multidict.net si aad u akhrido una fahamto qoraallada dhijitaalka ah. Madalku wuxuu u oggolaanayaa isticmaaluhu inuu geli karo isku xirka bogga shabakadda, oo qeexo</p>	

		<p>luqadda la beegsanayo iyo qoraaga, software-kuna wuxuu ku xiraa nuxurka qoraalka boggaas qaamuusyo online ah oo bilaash ah oo ku qoran in ka badan 100 luuqadood oo kala duwan.</p> <p>Qalabku waa bilaash in la isticmaalo, wuxuuna kuu ogolaanayaa inaad akhrido qoraal ka sarreeya heerkaaga akhriska. Madaama kelmad kastaa ay si weyn ugu xidhan tahay qaamuusyada onlaynka ah, waa inaad gujiso kelmad, tarjumaadana waxa si toos ah loogu soo bandhigayaa tiir dhinaca bogga ah. Tani waxay wakhtiga kaaga badbaadinaysaa inaad istaagto oo aad raadiso.</p>	
<p>SOO CELIN</p> 	<p>Shaxda KWL</p> <p>Waxaan Ogahay, waxa aan Doonayo inaan ogaado,</p> <p>waxa aan BARTAY</p>	<p>Ka shaqaynta mawduuc cusub? Ku bilow shaxda KWL! Waxaa laga yaabaa inay tahay habka ugu caansan ee lagu soo hawlgaliyo aqoon hore.</p> <p>Qaybta K ee (Waxaan aqaan), waxaad qori kartaa oo wadaagi kartaa waxaad hore uga taqaanay mawduuca. Markaad qoraalada qoran iyo kuwa dijitaalka ah ka ogaato waxyaabo cusub, waxaad su'aalo ku dari doonta goobta W (Waxaan rabo inaan ogaado) area. Ugu danbayntii, waxaad ku qeexdaa waxaad ka baratay qaybta L (Waxa aan bartay).</p>	
<p>XASUUS</p> 	<p>Ku xidhista aqoontii hore</p>	<p>Maskax-tuujintu waxay caawisaa hal-abuurka xallinta dhibaatooyinka. Waa run in maskax-tuujinta inta badan loo sameeyo si xal loogu helo. Laakiin hawshan xiisaha leh waxa kale oo</p>	

		<p>lagu dabaqi karaa in lasoo dhaqaajiyo aqoonta hore ee isla hababkaas. Ka bilow mawduuca badhtamaha bogga, ka dibna la xidhiidhi wax kasta oo aad hore uga ogeyd. Waxaad ku dari kartaa markaad wax badan ka barato mawduuca. Tani waxay sidoo kale kaa caawinaysaa inaad aragto wixii maqan oo aad diiradda saari kartaa inaad barato.</p> <p>Qabanqaabiyaasha Sawirku waxay kaa caawinayaan inaad diiwaangeliso aqoonta hore ee mawduuc ama qayb ka mid ah qoraalka. Waxa loo isticmaali karaa inay kaa caawiyaan inaad fahamto oo aad dabaqdo qaababka qoraalka iyo qaab-dhismeedka. Tijaabi habab kala duwan, tusaale ahaan waxaad ka heli kartaa dhiirigelin internetka si aad u abuurto casharradaada jaantusyada T, khariidadaha sheekada, jaantusyada Venn ama maab fikradeed. Eeg waxa adiga kuugu fiican!</p>	
<p>FEYNMAN</p> 	<p>Qalbi oo kaliya haka baran, fahan ujeedada!</p>	<p>Haddii ay dhibaato kaa haysato xusuusta, waxaad u baahan tahay inaad fahanto. Marka aad baranayso fikrado cusub, waxa ay noqon kartaa fikrad fiican in aad ku tababarato in aad u sharaxdo qof kale; U fududee sida ugu macquulsan kana fogow isticmaalida ereyada. Ha la tashan qalabka tixraaca inta lagu jiro tallaabadan.</p> <p>Ka fakar dhinacyada fikradda oo ay kugu adkeyd inaad sharaxdo oo dib u eeg.</p> <p>Mar labaad ku celi tilaabada koowaad ilaa aad si buuxda u sharaxdo fikradda.</p>	

		<p>Marka aad qorto sharraxaad dhammaystiran, isku day inaad sharraxaada sii fududayso, adoon lumin macnaheeda.</p> <p>Marka aad qorto sharraxaad dhammaystiran, isku day inaad sharraxaada sii fududayso, adoon lumin macnaheeda.</p> <p>Istiraatiijiyadani waxay kugu qasbaysaa inaad si firfircoon u abuurto walxo cusub oo ku wareegsan fikradda aad baraneyso, oo markaad sidaas sameyso, waxay kaa ilaalineysaa inaad diirada saarto hababka waxbarasho ee aan waxtarka lahayn ee xusuusta ku salaysan.</p>	
<p>ADEPT</p> 	<p>Ka dhig barashada fikradaha adag mid fudud</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Qiyaasta: U sharxida fikrada si isbarbardhig ah 2. Garaaf sawirid: Sawir fikrada 3. Tusaale: Bixi tusaale fudud 4. Luuqad fudud: Ku sharrax erayo maalinle ah 5. Aqoonsiga Farsamada: Bixi faahfaahin rasmi ah <p>Qorista fikradda iyadoo la adeegsanayo isbarbardhigga, jaantusyada, tusaalooyinka, iyo luqadda cad waxay kugu qasbaysaa inaad si halabuur leh uga fikirto dhinacyo badan, taasoo sahlaya in la xasuusto.</p>	

Ilaha:

Waxaa dhiiri geliyay:

- Lix Xeeladood oo Waxbarasho Wax ku ool ah ee [Yana Weinstein, Megan Smith, & Oliver Caviglioli](#) kaas oo shaatiga ka haysta [Creative Commons Attribution-NonCommercial-](#)

Dhaqahaqaaqa Istiraatiijiyada Hagidda ee UPSIM

[NoDerivatives 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/). Ku salaysan shaqada

<http://www.learningscientists.org>.

- *Habka ADEPT - oo uu horumariyay Kalid Azad*
- *Farsamada Feynman - oo uu sameeyay Richard Feynman oo ah fiisigayste ku guulaystay abaalmarinta Nobel*

